

Foto: Ilona Schong

JAARVERSLAG 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

Inhoud

Foto: Jo Meul

Voorwoord	4
De organisatie in 2023	6
Voortgang projecten per peiler	8
Topnatuur versterken	8
Naar een klimaatadaptief landschap	11
Duurzaam toerisme en recreatie	11
Gebiedseducatie	18
Governance	22
Communicatiemonitor	23
Financiën	30
Bijlagen	32
Publicatielijst	36

Beste lezer,

Met trots presenteer ik u het jaarverslag 2023 van Grenspark Kalmthoutse Heide. In dit jaar hebben we uitdagingen gekend, maar ook vooruitgang geboekt. Ik wil graag mijn waardering uitspreken voor de toewijding van de leden van de Bijzondere Commissie, de Stuurgroep, en alle betrokkenen. Met name voor hun intensieve betrokkenheid bij de kandidaatstelling voor het label Nationaal Park Vlaanderen.

We hebben diverse bijeenkomsten gehouden met partners en stakeholders, waarin we hun waardevolle input hebben verzameld. Na grondige overwegingen heeft de Bijzondere Commissie besloten om niet deel te nemen aan de kandidaatstelling voor het Nationaal Park Vlaanderen. Het voorbereidend werk en de vele gesprekken hebben geresulteerd in een gezamenlijke visie in de vorm van een Masterplan, dat perspectief biedt voor de komende 24 jaar. We streven ernaar om met dit document als basis te blijven samenwerken aan doelstellingen rond natuur, recreatie, landschap en educatie om dit waardevolle natuurgebied te blijven koesteren.

2023 was een jaar met veel betrokkenheid. Niet alleen met onze partners en stakeholders, maar ook konden we rekenen op de inzet van vele vrijwilligers. Met speciale dank aan de monitoringteams voor hun waardevolle bijdrage aan het verzamelen en analyseren van gegevens over de flora en fauna van ons park, de meters en peters voor het onderhoud van onze wandelpaden en de Grenspark Trail Builders die zich hebben ingezet voor een unieke mountainbike-ervaring in ons gebied. Een speciale vermelding gaat uit naar de begeleiders van het Junior Ranger kamp, die jongeren een onvergetelijke ervaring hebben geboden en hen hebben geïntroduceerd in de schoonheid van onze natuur. Ook verdienen de Gastheren erkenning voor hun rol in het verwelkomen en oriënteren van bezoekers, waarmee ze een waardevolle bijdrage leveren aan een gastvrij onthaal in Grenspark Kalmthoutse Heide.

In 2023 hebben we de educatie- en communicatiestrategie verder uitgebouwd door samen te werken met partners uit de regio. Belangrijke initiatieven, zoals de mountainbike klusdag en de erfgoedcampagne "Verhalen van heide en verre", hebben onze betrokkenheid met omwonenden en bezoekers versterkt.

Ons team, geleid door coördinator Jan Weverbergh en ondersteund door Milenka Wyckmans, Rudi Delvaux, en Silke Janssens, heeft volwassenheid en veerkracht getoond. We namen dit jaar ook afscheid van een zeer gewaardeerde collega, Ignace Ledegen. Zijn pensionering markeerde het einde van een tijdperk waarin hij met enthousiasme tal van projecten heeft gerealiseerd voor Grenspark Kalmthoutse Heide. We willen hem dan ook van harte bedanken voor zijn toewijding gedurende vele jaren.

Dank u allen voor uw betrokkenheid.

Op naar een prachtige toekomst voor Grenspark Kalmthoutse Heide in 2024!

Martin Groffen
Voorzitter Grenspark Kalmthoutse Heide

Foto: Beeldbank Toerisme Provincie Antwerpen

Ontwikkelingen kandidatuur Nationaal Park

In 2023 heeft Grenspark Kalmthoutse Heide zich gericht op het vormgeven van zijn toekomst binnen het beleidskader Nationale Parken Vlaanderen en in verband met het nieuwe beleidsprogramma Nationale Parken Nederland. Deze beleidskaders vormden de basis van ons Masterplan, dat de koers voor Grenspark uitzet voor de komende 24 jaar.

Het Masterplan, ontwikkeld in samenwerking met Bureau Omgeving, omvat een breed spectrum aan doelstellingen, waaronder natuurbehoud, landschapsbeheer, toerisme, recreatie, educatie en onderzoek. In het Masterplan heeft Grenspark samen met partners de natuur op één gezet en als afgeleide daarvan de andere elementen zoals recreatie uitgewerkt. Het plan geeft ook richting aan een nieuwe governance, cruciaal voor de duurzame toekomst van Grenspark Kalmthoutse Heide.

Tijdens de ontwikkeling van het Masterplan ontstonden belangrijke discussies met private eigenaren en de landbouwsector. Deze interacties hielpen bij de eerste stappen in het vormgeven van een governance model voor Grenspark, met een evenwichtige vertegenwoordiging van alle belanghebbenden.

Het Masterplan weerspiegelt een grensoverschrijdende visie die rekening houdt met beleidskaders aan beide kanten van de grens, en biedt mogelijkheden tot uitbreiding en ambities in zowel België als Nederland. In dit kader vond een uitgebreid participatieproces plaats, met drie werksessies waarin een brede groep belanghebbenden uit de omgeving betrokken werd. Deze sessies trokken 60 tot 100 deelnemers, die hun inzichten deelden over de toekomst van het gebied.

Ondanks de bevestiging dat er geen negatieve juridische gevolgen voor landbouwers en private eigenaren te vrezen waren, uitten zij hun ongerustheid over het beleidskader dat door de Vlaamse Overheid werd uitgetekend. Dit leidde tot een beslissing van de Bijzondere Commissie om geen kandidatuur in te dienen als Nationaal Park Vlaanderen, vanwege het protest van deze groepen.

Desondanks heeft het proces geleid tot een versterkte interesse in samenwerking vanuit lokale beheerders en omliggende gemeenten. Het Masterplan dient als een robuuste basis voor toekomstige samenwerking binnen het Grenspark, zowel intern als met nieuwe partners.

Masterplan en Operationele doelstellingen

De volledige documenten van het Masterplan en het Operationeel Plan (2024 – 2030) zijn beschikbaar via onze website:

- [Masterplan](#)
- [Operationeel plan](#)

Het operationeel plan geeft een weergave van de strategische en operationele doelstellingen waaraan Grenspark samen met haar partners de komende 6 jaar (2024 – 2030) op inzet.

Doelstellingen in het Masterplan en operationeel plan zijn onderverdeeld in 4 grote pijlers:

- **Topnatuur versterken**
- **Naar een klimaatadaptief landschap**
- **Duurzaam toerisme en recreatie**
- **Gebiedseducatie**

Governance

Parallel aan het Masterplanproces, en in reactie op de bezorgdheden van landbouw en private eigenaren, is besloten om een nieuwe structuur op te zetten binnen een Internationale Vereniging Zonder Winstoogmerk (ivzw). Gestart in 2023 en voortgezet in 2024, streeft dit initiatief naar een transparante en inclusieve structuur, waarin alle belanghebbenden zich correct vertegenwoordigd voelen en die een duurzame basis biedt voor onze samenwerking met huidige en toekomstige partners.

Reeds in 2022 werkte Grenspark Kalmthoutse Heide een Landschapsbiografie uit als basis voor de visievorming in het kader van het Masterplan. Deze Landschapsbiografie kon ook in 2023 op veel aandacht rekenen. Er werden nog 200 boeken bijgedrukt. Het toont aan dat de historiek en de achtergrond van Grenspark Kalmthoutse Heide op veel interesse kan rekenen.

Voortgang projecten per peiler

Topnatuur versterken

SD1 Grensoverschrijdende topnatuur met heideroze toekomst

Convenant Water (Werkgroep Water)

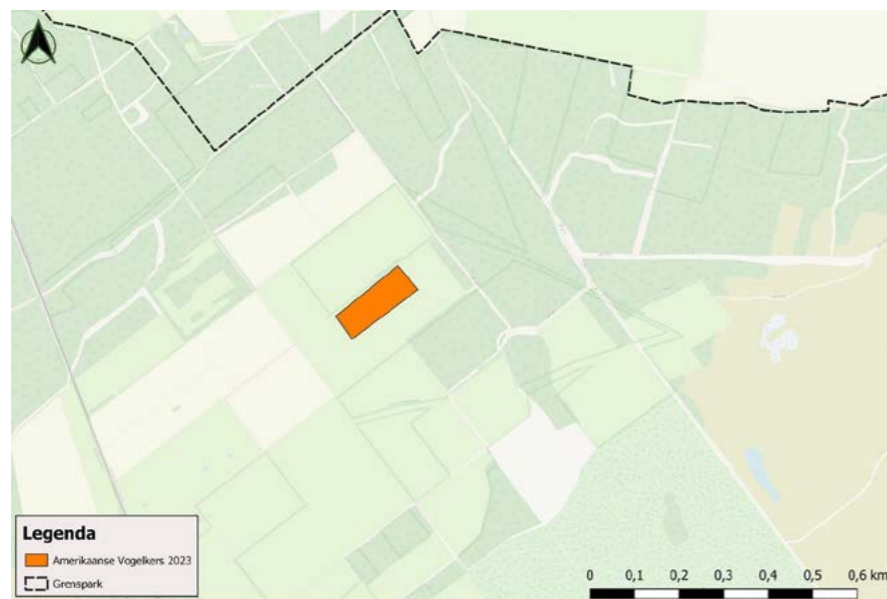
In 2023 heeft de werkgroep Convenant Water 4 keer vergaderd namelijk op 27 maart, 4 juli, 19 september en 14 november. De grensoverschrijdende Ecohydrologische Studie (opdrachtgevers Agentschap voor Natuur en Bos en Provincie Noord-Brabant), uitgevoerd door Witteveen en Bos, staat op schema. Op vrijdag 26 mei 2023 was er een overleg met de klankbordgroep in het gemeentehuis van Essen en op donderdag 5 oktober 2023 was er de eerste bespreking van het concept grondwater model bij Witteveen en Bos. Het concept grondwater model is uitgewerkt aan het einde van het jaar en zal de basis vormen voor de verdere beoordeling en berekening van effecten van maatregelen.

In 2023 werd een projectplan voor de aanleg van de 2^e fosfaatzuivering (zuid) opgemaakt. Hiermee is dan een aanvraag voor LPN-subsidies ingediend bij de provincie Noord-Brabant. Deze subsidie werd goedgekeurd. Eind 2023 werd een bestek uitgestuurd voor de studie voor de aanleg en optimalisatie fosfaatzuivering en herstel Evertandven in de Steertse Heide. Dit project toont de waarde van grensoverschrijdende samenwerking goed aan. Grenspark Kalmthoutse Heide slaagt er, in samenwerking met de partners, via deze weg in om met Nederlandse subsidies uitvoering te geven op Vlaams grondgebied ten behoeve van Europese topnatuur. Eind 2025 moet het project afgerond worden.

SD4 Natuurdoelstellingen monitoren

Exotenbeheer (bestrijding vogelkers)

In 2023 werd de exoot Amerikaanse vogelkers bestreden in het Noorden van het Grenspark, meer bepaald de bosgordel tussen Steertse Heide Zuid en Steertse Heide Noord van het Agentschap Natuur en Bos.

Locatie van trekken van Amerikaanse vogelkers

In 2023 werd de systematische monitoring van fauna en flora in het Grenspark Kalmthoutse Heide verdergezet. De langlopende programma's liepen ook dit jaar verder (Planten, Libellen, Vlinders, Amfibieën, Reptielen en Broedvogels). Zowel in het voorjaar (9/2, 16/2, 23/2 en 1/3) als in het najaar (18/10, 25/10, 8/11 en 15/11) is er per soortgroep een bijeenkomst gehouden waarin het verloop en resultaten besproken werden.

Bij de **broedvogelmonitoring** zijn alle soorten in 2023 ingegeven voor het gebied Stappersven/Boterbergen. Opvallende soorten zijn de oehoe en raaf die meer en meer gespot worden. Ook boomleeuwerik en gekraagde roodstaart doen het steeds beter als gevolg van beheerwerken. De weidevogels, zoals Kievit, daarentegen hebben het moeilijk. Het broedvogelrapport is te [downloaden op de website](#). Als extra werd het project "nestbescherming wulp" uitgevoerd. De nestbescherming had een positief resultaat, want 4 jongen zijn uitgekomen. Helaas werden de jongen gepredeerd, vermoedelijk door oehoe.

De **gladde slang** werd verder gemonitord met behulp van de plaatjesmethode. De resultaten daarvan waren licht positief tegenover het voorgaande jaar. De gladde slang werd 93 keer aangetroffen tussen 26 februari en 7 oktober waaronder 19 exemplaren onder een plaat. Onder de platen zijn ook vooral rugstreppadden waargenomen en enkele kleine watersalamanders. De **adder** is met zijn 46 waarnemingen wat achteruitgegaan, mogelijk door een mindere zoekinspanning of door de beheerwerken in De Nol waar de adder vooral voorkomt. De **levendbarende hagedis** werd ook weer mee opgenomen en moet zeker verder opgevolgd worden. Het aantal observaties van deze soort blijft zorgwekkend laag.

Uitstap reptielenmonitorders, samen met Raveon en SBB, op 19 augustus in omgeving Staartse Duinen.

De amfibieën werden naar jaarlijkse gewoonte gemonitord met Vermandel fuiken. Doelsoorten zijn **rugstreppad**, **heikikker**, **vinpootsalamander** en **poelkikker**. Vennen in De Markgraaf, Stappersven, Steertse Heide en De Nol kwamen aan bod. Alle aandachtsoorten werden opgemerkt, maar wel in lage aantallen. Voor Raveon werden ook de vennen in Kortenhoeff gemonitord. Op de verbindingsstraat werden het aantal verkeersslachtoffers van vinpootsalamander opgevolgd voor "dieren onder de wielen".

De monitoring van de **dagvlinders** vond plaats in deelgebied Stappersven/Boterbergen. Het heideblauwtje en groot dikkopje werden het meeste opgemerkt. Het valt op dat heivlinder, groentje en hooibeestje niet opgemerkt zijn. In heel het Grenspark zijn er wel opvallend veel kleine vuurvlinders waargenomen.

Voor de **libellen**monitoring zijn enkele vennen in Mont Noir, Boterbergen, Vossenbergen en pidpabekkens onderzocht. Twaalf van de zestien aandachtsoorten werden aangetroffen. De viervlek en tengere

pantserjuffer werden het meest opgemerkt. Verrassend waren ook de grote aantallen libellen op de recent opengemaakte vennen in de Boterbergen. Er werd in de winter ook gezocht naar de bruine winterjuffer in de Nieuwe Gemeentebossen, maar helaas dit keer zonder resultaat.

De zoektocht naar de **hommelfauna** is ook dit jaar verder ondernomen. De typische hommelfauna van de heide heeft het moeilijk, allicht omwille van klimaatverandering en concurrentie met honingbijen.

Als extra monitoring insecten is er ook gekeken naar [waterwantsen](#) in de vennen Moerken, Drielingvennen en Muggepiske; [waterkevers](#) in Moerken, Drielingvennen, Biezenkuilen en Muggepiske; nachtvlinders in de Kalmthoutse Heide in vergelijking met 2014; **glimwormen** met gebruik van lichtvallen. Ook is er historische data van **kevers** doorgegeven via een vrijwilliger.

De **planten**monitoring vond vooral plaats in Vossenbergen en De Ster, maar er werden ook vele waarnemingen daarbuiten ingevoerd. 62 aandachtsoorten en 9 invasieve exoten werden in het Grenspark opgemerkt. Op enkele plaatsen werd ook ‘beheermonitoring’ uitgevoerd. Deze data worden verder verwerkt m.b.v. INBOVEG, een vegetatiedatabank beheerd door het INBO.

Stages

Buiten de reguliere monitoring zijn er nog 2 stages uitgevoerd in Grenspark Kalmthoutse Heide. Studenten van de UA deden onderzoek naar de **kamsalamander** (Alexander Cannaerts) en **heivlinder** (Bjorn Hendrickx).

Kamsalamander

Om inzicht te krijgen in de populatiegrootte van de kamsalamander wordt deze soort jaarlijks gemonitord in opdracht van de provincie Noord-Brabant. Deze monitoring vindt grotendeels plaats aan de Nederlandse kant in het noordwesten van het Grenspark. Tijdens deze monitoring is de verspreiding en populatiegrootte van de kamsalamander in diverse poelen bepaald.

Er zijn 37 kamsalamanders aangetroffen in Leemputten Zuid en Noord, Ranonkelven en Granaatven. Het [rapport](#) wordt steeds overhandigd aan de provincie Noord-Brabant. Deze monitoring wordt de volgende jaren verdergezet.

Heivlinder

De stage van de [heivlinder](#) is een vervolg op de monitoring van de jaren voordien. De student heeft op quasi dezelfde transecten 58 maal heivlinder gevonden. Deze monitoring zal het volgende jaar weer uitgevoerd worden omdat de heivlinder in het algemeen sterk achteruitgaat.

Naar een klimaatadaptatief landschap

SD2 Kwaliteitsvol en ecologisch robuust landschap door maatwerk, inrichting en beheer

Brandpreventie

Na de grootschalige natuurbrand in 2011 is in samenwerking met de gemeenten en beheerders door Grenspark gewerkt aan een systeem van brandwegen in het volledige gebied. Deze wegen moeten brandweer in staat stellen om snel het juiste materiaal in de juiste positie te krijgen in geval van brand. Jaarlijks worden deze brandwegen geïnspecteerd op toegankelijkheid.

In 2023 hebben de burgemeesters van Woensdrecht en Kalmthout initiatief genomen om de verschillende belanghebbenden bij natuurbranden opnieuw samen te brengen. Aanleiding hiervoor zijn de toenemende lange periodes van droogte en de daarbij samenhangende risico's op natuurbranden. Een belangrijke vraag in dit overleg was om te kijken naar de actuele stand van zaken met betrekking tot de brandwegen: toegankelijkheid, relevantie en risicozones.

Het proces van controle van de brandwegen en het onderhoud van de brandwegen moet ook bekeken worden.

Op het Beheerdersoverleg van 30 november 2023 heeft de gemeente Woensdrecht de brandpreventie toegelicht. De brandweerdiensten waren ook uitgenodigd bij dit overleg. Hier zijn dan ook verdere afspraken gemaakt voor 2024. Grenspark werkt in samenwerking met de beheerders aan een actualisering van de brandwegen en zet vanaf nu de routechecker in om opvolging van beheer in functie van de brandwegen goed te verdelen over de beheerders en ook nauwgezet op te volgen.

Duurzaam toerisme en recreatie

SD1 Bezoekers op een duurzame manier ontvangen en begeleiden

Gebruik Wombats – alle terrein rolstoelen

Vanwege de verbouwingen aan het Vroente-gebouw was er tijdelijk slechts 1 alle-terrein rolstoel van het Grenspark ter beschikking voor wie slecht ter been of (tijdelijk) minder mobiel is. Visit Kalmthout verzorgde de uitlening van deze rolstoel vanuit het tijdelijke infokantoor op de parking voor het gebouw. Deze terreinrolstoel is gratis te gebruiken in het Grenspark.

Het onderhoud en kleine herstellingen zoals een platte band, kleine herstelling, ... neemt het Grenspark voor zich. In 2023 werd de alle-terreinrolstoel in totaal 100 keer uitgeleend.

De Cadweazle, de elektrische terreinrolstoel van De Vroente werd 48 keer uitgeleend. Dit in de periode april 2023 (paasvakantie) tot en met de herfstvakantie 2023 (de eerste week van november). Tijdens de koude wintermaanden wordt de Cadweazle niet uitgeleend zolang de verbouwingen aan het Vroente gebouw bezig zijn omdat de batterij van de rolstoel dan permanent koud zou staan. Vanaf de heropening van De Vroente zal de Cadweazle ook terug in de winterperiode uitgeleend worden.

Bezoekerskaart

De bezoekerskaart van Grenspark Kalmthoutse Heide blijft een gegeerde kaart. In 2023 werden er ongeveer 3000 Nederlandstalige en 200 Engelstalige bezoekerskaarten verkocht via de verschillende verkoopkanalen van VVV's en gastheren. Wederom een bewijs dat het Grenspark een zeer gegeerde wandelplek was in 2023. In december 2023 werden er 5000 extra wandelkaarten bijgedrukt om genoeg voorraad te hebben.

Flyer: Mountainbike

Sinds 2022 is er een nieuwe flyer beschikbaar over de 4 intensieve mountainbikelussen en de gele verbindingslus. De flyer geeft informatie over de startpunten, het vignet, vrijwilligerswerking, de veiligheid en de buitencode voor de natuur. Deze flyer wordt gratis aangeboden aan recreanten en kan worden verkregen bij de verschillende gastheren en in de toeristische infokantoren. In 2023 werden er 500 exemplaren bijgedrukt.

Natuurgidsen in het Grenspark

Een bezoek aan het Grenspark brengen met een natuurgids is een mooie meerwaarde. Het Grenspark kan daarbij rekenen op gedreven, enthousiaste natuurgidsen van de vereniging van Natuurgidsen regio Kalmthout (Nareka) en IVN. In 2023 vonden er niet minder dan 25 gratis wandelingen met gids plaats in het Grenspark, zowel aan Nederlandse als aan Vlaamse zijde van het gebied. 409 deelnemers in totaal namen deel aan deze wandelingen.

- 07.01.2023: Kalmthoutse Heide: 16 deelnemers
- 08.01.2023: Ravenhof-Moretusbos: 4 deelnemers
- 15.01.2023: Steertse Duinen: 21 deelnemers
- 05.02.2023: Kalmthoutse Heide: 34 deelnemers
- 19.02.2023: Kortenhoeff: 18 deelnemers
- 05.03.2023: Kalmthoutse Heide: 13 deelnemers
- 19.03.2023: Ravenhof-Moretusbos: 30 deelnemers
- 01.04.2023: Kalmthoutse Heide: 7 deelnemers
- 23.04.2023: Abdijbossen: 25 deelnemers
- 07.05.2023: Kalmthoutse Heide: 12 deelnemers
- 21.05.2023: Noordpolder: 23 deelnemers
- 28.05.2023: Withoefse Heide: 2 deelnemers
- 03.06.2023: Kalmthoutse Heide: 3 deelnemers
- 01.07.2023: Kalmthoutse Heide parking Zuid: 3 deelnemers
- 09.07.2023: Kortenhoeff: 12 deelnemers
- 16.07.2023: Abdijbossen: 20 deelnemers
- 05.08.2023: Kalmthoutse Heide parking Zuid: 9 deelnemers
- 02.09.2023: Kortenhoeff: 14 deelnemers
- 01.10.2023: Kriekelaereduinen: 27 deelnemers
- 08.10.2023: Withoefse Heide: 11 deelnemers
- 14.10.2023: Ravenhof-Moretusbos: 15 deelnemers
- 05.11.2023: Kalmthoutse Heide: 12 deelnemers
- 11.11.2023: Kalmthoutse Heide Korte Heuvelstraat: 32 deelnemers
- 25.11.2023: Kalmthoutse Heide Korte Heuvelstraat: 17 deelnemers
- 02.12.2023: Kalmthoutse Heide: 19 deelnemers

SD2 Duurzaam reizen naar en door het Nationaal Park

Interreg MONA

Het Interreg MONA-project, gelanceerd in 2023, richt zich op het bevorderen van duurzaam toerisme in en rond beschermde natuurgebieden in Noordwest-Europa. Dit project streeft naar een modal shift in transportkeuzes, waarbij de nadruk ligt op duurzamere vormen van vervoer, zoals elektrische fietsen, treinen en bussen. Dit omvat een inspanning om de verbinding tussen bestaande bus- en treinstations en de ingangen van het park te verbeteren, met maatregelen zoals pendeldiensten en gemeenschappelijke fietsen. Het doel is om de impact van voertuigverkeer op de omgeving te minimaliseren, de parkeerdruk rond de kwetsbare natuur te verminderen en overlast voor lokale bewoners te voorkomen. Het project omvat ook het ontwikkelen en upgraden van infrastructuur en wandelpaden om een barrièrevrij bezoek te garanderen.

Een belangrijk onderdeel van het MONA-project is monitoring, onderzoek en analyse. Kennispartners zoals BUas (Breda University of Applied Sciences) en KU Leuven verzamelen data om de effectiviteit van de genomen maatregelen te beoordelen. Dit omvat ook de monitoring van het gebruik van routes en drukte in specifieke natuurgebieden. Het project, dat loopt van 2023 tot 2027, is een samenwerking tussen diverse partners, waaronder Np Van Gogh, Utrechtse Heuvelrug, NP Veluwezoom, Grenspark Kalmthoutse Heide, Parc Naturel Régional de la Montagne de Reims, Parc naturel Régional Scarpe Escaut, KU Leuven, Breda University of Applied Sciences, Polis, Tourismus Zentrale Saarland, VisitBrabant, en Toerisme Provincie Antwerpen.

Met dit innovatieve project zet Grenspark Kalmthoutse Heide belangrijke stappen naar een duurzame toekomst waar natuurbehoud en recreatie hand in hand gaan. Meer informatie over het project is te vinden op de [website van MONA](#) en de [projectpagina van Grenspark Kalmthoutse Heide](#).

Foto: artikel op website Grenspark

SD3 Sterke verhalen als bouwstenen voor unieke belevingen

Verhalen van Heide en Verre

In 2023 lanceerde Grenspark een nieuwe erfgoedcampagne genaamd 'Verhalen van Heide en Verre.' De campagne neemt je mee op reis door de geschiedenis en het landschap van het Grenspark. Van romantische verhalen bij schilderachtige vennen tot de levendige herinneringen van lokale helden, elke verhaal belicht een nieuwe bladzijde in het dagboek van Grenspark Kalmthoutse Heide. De campagne resulteerde reeds in 5 uiteenlopende verhalen, die in de vorm van korte filmpjes werden uitgebracht.

De doelstellingen die samenhangen met deze communicatiecampagne zijn het vergroten van de betrokkenheid op sociale mediakanalen, het betrekken van omwonenden als lokale ambassadeurs en het natuurlijke en culturele erfgoed van Grenspark inventariseren en delen met de gemeenschap.

De verhalen resulteerden in 5 uiteenlopende filmpjes van lokale helden die ieder op hun manier het Grenspark diep in hun hart dragen.

[Jos – trailrunnen in het Grenspark](#)

[Koen en Annelies – een romantisch huwelijksaanzoek aan één van de vele mooie vennen](#)

[Op insectensafari met Jonas en Mila](#)

[Frank: allereerste herder op de Kalmthoutse Heide](#)

[Gilbert en Vriendenkring 't palet: het verhaal van de landschapsschilders](#)

Voor het maken van deze serie werkte Grenspark samen met filmmaker Jasper Dufraing. De campagne werd breed verspreid via nieuwsbrief, Facebook, Instagram, LinkedIn en website. Een YouTube kanaal werd aangemaakt waarop de filmpjes werden gedeeld.

In 2024 zal deze campagne worden voortgezet met filmpjes en ook een nieuwe podcast als aanvulling. Met de podcast kunnen we meer diepte creëren en bouwen aan een langdurige relatie met de luisteraars.

Dag van de Stilte

Op 29 oktober, wanneer de klokken worden teruggedraaid, wordt niet alleen de wintertijd ingezet, maar ook de Dag van de Stilte. Ieder jaar op de laatste zondag van oktober herinnert de Dag van de Stilte ons aan de waarde van vertragen, verstillen en kwaliteitsvolle aandacht. Grenspark Kalmthoutse Heide is als drie sterren stiltegebied één van de zeldzame natuurgebieden in Vlaanderen en Nederland waar je echt nog kan genieten van rust, stilte en een aangename akoestische omgeving. Het Grenspark organiseert daarom

jaarlijks, in samenwerking met vrijwilligers, verschillende stilteactiviteiten voor jong en oud die aansluiten bij de Internationale Dag van de Stilte. Op zaterdag 28 oktober werd er een meditatieve stiltewandeling onder begeleiding van gids Frans van der Lem georganiseerd.

Dag van het Nationaal Park

Op woensdag 24 mei vierde jong en oud The European Day of Parks. Onder het motto 'Building on our roots', deelden parken met een gezamenlijke, landelijke actie portretten van verschillende generaties die een speciale band hebben met hun natuurgebied.

In Grenspark Kalmthoutse Heide zijn drie portretten gemaakt van mensen met een eigen, uniek verhaal. Zij vertellen over hun diepe band met het Grenspark. [Maak kennis met Fred Severin](#), natuurliefhebber die al zijn kennis vol passie overbrengt als enthousiast natuurgids. [Laat je inspireren door Linsy Verbraak](#), begeleidster van de Junior Rangers, die de waarden van het gebied wil overdragen bij jongeren. Of [stap in de wereld van Kiki Kempnaers](#), een leergierige Junior Ranger die met een brede glimlach vertelt over de ontdekkingen die ze samen met andere jongeren doet in het Grenspark. De verhalen laten zien hoe de mensen, ongeacht hun leeftijd en achtergrond, de schoonheid en magie van het gebied omarmen. Het inspireert om zelf de verbondenheid met de natuur op te zoeken. Deze landelijke campagne is een initiatief van samenwerkingsverband Nationale Parken Nederland.

Week

van

de

vrijwilliger

Van 25 februari tot en met 5 maart 2023 vierden we de week van de vrijwilliger. In het Grenspark zetten ruim 100 vrijwilligers zich in voor het onderhoud van 6.000 ha aan natuurschoon. Gaande van onderhoud van de mountainbikeroutes, het bemannen van de brandtoren, het monitoren van planten en dieren, het begeleiden van wandelingen, het controleren van de routes tot het begeleiden van een jongerenkamp. Elk hebben ze hun taken en zijn ze van onschatbare waarde voor het gebied. Met enkele interviews werden de vrijwilligers van Grenspark in de kijker gezet.

[Week van de vrijwilliger: meters en peters van de wandelpaden](#)

[Week van de vrijwilliger: Grenspark Trail Builders](#)

[Week van de vrijwilliger: monitoring flora en fauna](#)

SD4 Meerwaarde creëren voor omwonenden en lokale ondernemers

Peters en meters wandelpaden

De peters en meters van de wandelpaden zijn een vaste waarde in het Grenspark. Zij controleren hun pad meerdere keren per jaar en ruimen het kleine zwerfvuil op. Sinds medio 2021 werden de Grenspark wandelpaden ingevoerd in de routeapp 'Routechecker'. Hierbij kunnen de vrijwilligers via de app de locatie bepalen waar er bv. een schildje ontbreekt, of een boom omgewaaid is. In 2022 werd heel het Grenspark in de routeapp ingekleurd, zo kunnen er ook meldingen gebeuren van dingen die net buiten de bewegwijzerde routes vallen. In 2023 maakten de peters en meters van de wandelpaden goed gebruik van de routeapp, wat heel handig is voor de beheerders om per direct de locatie te weten en het euvel snel op te lossen. Een dikke pluim voor al deze vrijwilligers en de vlotte samenwerking met de beheerders!

Het Grenspark volgt de meldingen op en bezorgt waar nodig extra informatie aan de beheerders. Momenteel kunnen we beroep doen op een 35-tal vrijwilligers (Peters en Meters) die minstens 4 maal per jaar alle wandel- en ruiterspaden controleren en het achtergelaten zwerfvuil opruimen. Zij zorgen ervoor dat het Grenspark netjes blijft, waarvoor hartelijk dank.

Gastheren van het Grenspark

Het Grenspark telt in totaal 32 gastheren die als ambassadeur van het gebied de bezoekers feilloos verwijzen naar de mooiste plekken van Grenspark Kalmthoutse Heide. De bedrijven van de gastheren situeren zich zowel in de verblijfsrecreatie, horeca, ontspanning, fietsverhuur, toeristische infokantoren en musea. De gastheren worden jaarlijks uitgenodigd op een of meerdere terugkomdagen voor een excursie en om bij te praten over alle Grenspark nieuwtjes. In 2023 organiseerde het Grenspark 2 terugkomdagen voor de gastheren en Grensparkgidsen.

Op 21 maart startte de terugkomdag bij De Volksabdij met een toelichting over Geopark Schelde Delta door Walter Jonkers en een lezing over Landschapslezen en landschappen als verhalenvertellers door Anne Steur (Regionaal Landschap De Voorkempen). De theorie van landschapslezen werd later in praktijk gezet op het nieuwe wandelpad Mammoet.

Op de terugkomdag van 20 november wandelden we naar het Moretusbos/Ravenhof, waar de Grenspark gastheren en natuurgidsen een excursie kregen van natuurgids Fred Severin. Ze kregen een exclusieve kijk in de Gloriëtte, op de parktuin en het sterbos. Er werden achteraf nieuwtjes gedeeld onder de verschillende gastheren en het Grenspark in het Koetshuis te Stabroek.

Sommige gastheren zijn zo enthousiast over het gebied dat ze Het Grenspark graag promoten op toeristische beurzen. Bij deelname aan een wandel- en fietsbeurs zetten ze niet enkel hun eigen bedrijf in de kijker, maar ook Grenspark Kalmthoutse Heide. Hiervoor kunnen ze materiaal uitlenen zoals banners, bezoekerskaart, folders en flyers.

Gastheer Costa Kabrita vertegenwoordigt Grenspark op Kampeer- en Caravanbeurs te Utrecht – oktober 2023

MTB klusdag: Dig & Ride Event

Op zaterdag 2 december kwamen mountainbikeliefhebbers en vrijwilligers samen voor het eerste Dig & Ride Event, georganiseerd door de Grenspark Trail Builders in samenwerking met Grenspark Kalmthoutse Heide.

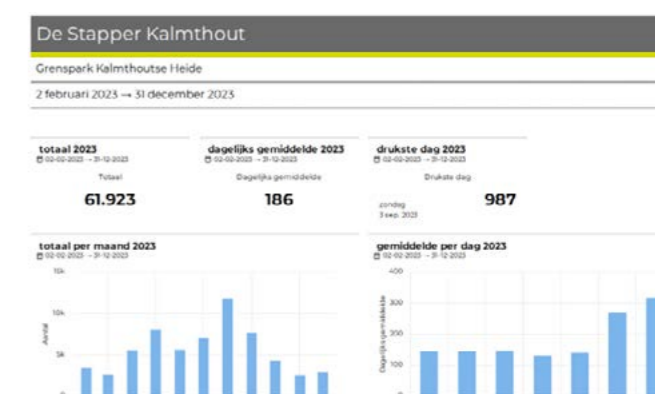
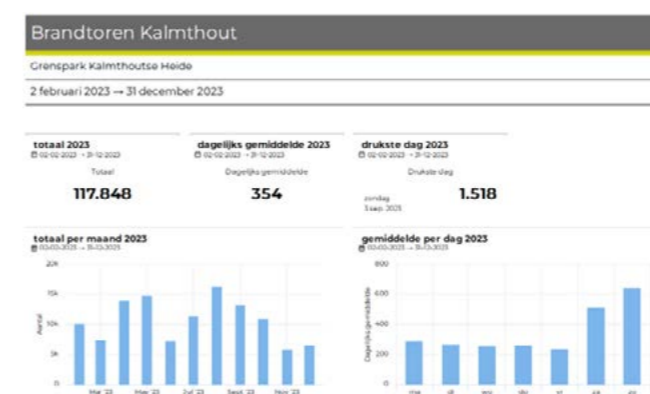
Met schoppen en harken in de hand werden waterkuilen en kombochten bij route groen/paars met succes aangepakt, dankzij de inzet van vele helpende handen. Na een actieve ochtend kwamen de deelnemers samen voor een gezellige lunch bij Taverne De Leeuw van Vlaanderen. Voorzitter van Grenspark Kalmthoutse Heide Martin Groffen en wethouder Jeffrey van Agtmaal van gemeente Woensdrecht bedankten in hun toespraak de vrijwilligers van de Grenspark Trail Builders voor hun betrokkenheid.

De eerste klusdag werd als zeer geslaagd beschouwd, en de organisatoren benadrukten dat dit slechts het begin is van vele toekomstige gezamenlijke inspanningen.

SD5 Bezoekersmonitoring

Om alvast een eerste inzicht te krijgen in de cijfers en er later mee aan de slag te gaan om de zonering en de spreiding van recreatie te verbeteren werden er 2 bezoekerstellers aangekocht.

De eerste werd geïnstalleerd aan de nieuwe brand- en uitkijktoren te Kalmthout. De andere werd geïnstalleerd aan de Stapper. Omdat beide torens een landmark en trekpleister zijn voor bezoekers, werd voor deze locaties gekozen. Beide tellers zijn operationeel vanaf begin februari 2023.

Tussen 2 februari en 31 december zijn er langs de teller "De Stapper" 30.961 (61.923/2) bezoekers gepasseerd en bij de teller "Brandtoren" ongeveer 58.924 (117.848/2) bezoekers. De aantallen worden gehalveerd aangezien deze tellers heen en terug registreren. Ter info zijn ook nog de data van de bezoekersteller aan de "Duitse Weg" (Kalmthout bezoekerscentrum) toegevoegd.

Mountainbikeroutes (MTB)

MTB is een populaire buitensport en heeft zeker ook de voorbije jaren een steeds grotere groep mensen de natuur in laten ontdekken. In overeenstemming met de recreatieve zonerings uit het BBI, zijn er 4 intensieve MTB routes in de C-zones van het gebied aanwezig, met name Stoppelbergen, Wildernissen, Volksabdij en Staartse Duinen. Deze routes zijn verbonden met een gele verbindingslus. De routes worden nog steeds goed gebruikt en door velen geapprecieerd. Vrijwilligers krijgen complimenten voor hun goede onderhoudswerken. In oktober 2023 is de samenwerkingsovereenkomst MTB een feit. Ondertekenaars zijn Grenspark Kalmthoutse Heide, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Evides NV, Gemeente Woensdrecht en Grenspark Trail Builders. In oktober 2021 startte het systeem met verplichte vignettering. Er is keuze tussen een jaarvignet en dagvignet. De verkoop van het aantal jaarvignetten is tegenover 2022 nagenoeg gelijk gebleven. Dagtickets daarentegen zijn 4 keer meer verkocht.

[Ticketverkoop via Eventsquare:](#)

Vanaf 1/1/2023 tot en met 31/12/2023 werden er 5.078 jaarvignetten verkocht.

Vanaf 1/1/2023 tot en met 31/12/2023 werden er 1.361 dagvignetten verkocht.

Gebiedseducatie

SD1 Constructieve samenwerking versterken tussen alle actoren die betrokken zijn bij de uitvoering van educatie

Junior Rangerkamp

Het Junior Rangerkamp is sinds 2006 een vaste waarde in het Grenspark. Van 14 tot en met 18 augustus 2023 organiseerde Grenspark Kalmthoutse Heide dit unieke en leerrijke natuurkamp voor jongeren van 13 tot 17 jaar waarbij heel de week in het teken stond van de natuur in en rondom het Grenspark. De gezellige kampeerboerderij Rommeshoef in Essen was hun overnachtingsplaats gedurende die week. Ook dit jaar was het kamp weer een succes met 20 deelnemers en een enthousiaste begeleidingsploeg van 5 vaste begeleiders en verschillende vrijwilligers.

Junior Rangerkamp - verwijderen dennen bij ANB

Een goed gevuld programma met veel variatie was het zeker! De jonge natuurliefhebbers gingen onder begeleiding van verschillende experts op zoek naar gladde slangen, reptielen, en vleermuizen. Ze deden zelf beheerwerken zoals het verwijderen van jonge dennen in De Nol onder leiding van Marc Vogels, een vrijwilliger van Natuurpunt. Ook bij ANB staken ze de handen uit de mouwen om samen met Filip van Boven, natuurarbeider bij ANB, een heideveldje open te houden. Ze spotten vogels en leerden hen herkennen en kregen verschillende workshops zoals touwvlechten met brandnetelvezels, dieren tekenen, houtsoorten herkennen en nog veel meer!

Een avontuurlijke avondropping en een spannende overnachting onder de sterrenhemel, een blindegeleidewandeling met simulatiebrillen en witte stokken om op een heel andere manier de natuur te ervaren, een bezoek aan de schapsherder, een natuurquiz, veel spelletjes tussendoor en gezond en lekker eten maakten de week compleet. Dank aan de begeleiders die deze jonge bende een onvergetelijke week hebben laten beleven.

Junior Rangerwerking

Naast het Junior Rangerkamp vindt ook de maandelijkse Junior Rangerwerking plaats. Er waren 20 jongeren ingeschreven in 2023 en 4 enthousiaste begeleiders op het terrein: Daan, Linsy, Inez en Anne. Een Vroentemedewerker ondersteunt het project. De begeleiders maken de praktische afspraken en doen de begeleiding op het terrein, het Grenspark staat in voor de administratieve afhandeling van de inschrijvingen, bijdragen en kosten.

Ze beleefden de natuur, staken hun handen uit de mouwen, leerden van experts zoals boswachters en vogelliefhebbers en zo worden ze ambassadeurs van één van onze mooiste natuurgebieden. Vanaf hun 12 tot 17 jaar kunnen ze hieraan deelnemen. Zo kunnen de jongere natuurliefhebbers (6 tot 12 jaar oud) die eerder deelnamen aan de Libelhamelclub - de kindernatuurclub van De Vroente, Duurzaam Educatiepunt - hun interesse voor de natuur naadloos verder uitbouwen. We hopen dat een deel van de jongeren nadien aan de slag gaat als vrijwilliger in en rond het Grenspark. In 2023 kwamen de Junior Rangers 10 keer samen. Ze hielpen mee met (natuur)beheer bij het Stappersven, gingen op tweedaagse in Ossendrecht, ontdekten paddenstoelen in het Grenspark, trokken door de loopgraven in het Mastenbos testten het nieuwe programma Heidechallenge van De Vroente uit en gingen op zoek naar nachtzwaluwen. Een uitdagend programma voor een toffe bende jongeren. Wordt vervolgd in 2024.

SD2 Het ontwikkelen en versterken van het educatief aanbod door opzetten van een educatiestrategie in samenwerking met de betrokkenen

Ontwikkelingen educatief netwerk en bijeenkomsten

In het kader van het Masterplanproces gedurende 2021-2023 heeft Grenspark een netwerk van samenwerkingspartners tot stand gebracht, elk op hun eigen wijze betrokken bij educatieve activiteiten in de regio. Samen met deze partners hebben we gezamenlijk gewerkt aan het formuleren van een gedeelde visie op educatie. Hierbij hebben we een grondige inventarisatie gemaakt van gidsen die actief zijn in het Grenspark en van educatieve partners die een aanbod hebben binnen en rondom Grenspark Kalmthoutse Heide.

Als onderdeel van de educatiestrategie hebben we een illustratie ontworpen waarin het gebiedsverhaal en belangrijke pijlers uit de strategie worden gevisualiseerd. Deze illustratie wordt gebruikt als tool om partners mee te nemen in het gebiedsverhaal en het educatief aanbod hieraan te toetsen.

In 2023 kwam dit netwerk van educatieve partners tweemaal samen.

- 11 mei 2023: uitwisseling rond educatiestrategie bij kantoor Grenspark Kalmthoutse Heide met interessante cases van partners:
 - *Natuurmonumenten: hoe kunnen we in de communicatie over de podcast rond gebied Meiduin het verhaal van het Grenspark meenemen en zorgen dat het aanbod bij de juiste doelgroep terecht komt?*
 - *Karrenmuseum: hoe kunnen we het gebiedsverhaal van Grenspark nog beter naar voren laten komen tijdens de jaarlijkse ambachtendag Studio Ambacht?*
- 9 november 2023: Bijeenkomst en uitwisseling educatieve partners bij Natuurpodium in Bergen op Zoom. Op het programma stond een voorstelling door Natuurpodium en rondleiding in het educatief centrum en een toelichting door Grenspark over het gebiedsverhaal.

Ambitieplan educatie en communicatie

Vanuit de Nederlandse Rijksoverheid werd gevraagd aan de Nederlandse Nationale parken om een ambitieplan educatie en communicatie 2024 - 2030 in te dienen. Grenspark heeft dit opgemaakt en ingediend. Het document kwam tot stand op basis van de vele gesprekken die gevoerd worden met educatieve partners in het gebied. Het is een vertaling en verdere concretisering van het Masterplan Grenspark Kalmthoutse Heide en het bijhorende Operationeel Plan zoals dit in mei 2023 werd vastgesteld door de partners in het gebied.

Natuurgidsencursus

Om nieuwe natuurgidsen voor het Grenspark te werven en reeds bestaande te voorzien van een goede basisopleiding organiseerde De Vroente samen met NatuurpuntAcademie en lokale partners in 2023 een nieuwe cursus natuurgids Grenspark Kalmthoutse Heide waar 25 cursisten aan deelnamen. Lessen theorie werden afgewisseld met gidsvaardigheden en excursies, onder begeleiding van vrijwilligers en medewerkers van lokale partners zoals het Grenspark Kalmthoutse Heide.

De lessen gidsvaardigheden zijn belangrijk om de cursisten klaar te stomen om als educatieve gids in het Grenspark aan de slag te gaan. Deze lessen omvatten werken met verschillende doelgroepen, activerende werkvormen, storytelling, gidsen in moeilijke situaties, werkmomenten om projecten te finetunen, implementeren EDO-competenties en klimaateducatie.

De cursisten werkten tijdens de cursus een project uit, begeleid en geëvalueerd door De Vroente en partners. Sommige projecten leidden tot concrete producten die nu ingezet kunnen worden in het Grenspark, zoals bijvoorbeeld aanbevelingen voor bewoners grenzend aan de Withoefse heide, een belevenistas voor gebruikers van een terreinrolstoel in het Grenspark,...

Deze groep cursisten ronden het eerste deel van de opleiding af eind 2023 en doopten zichzelf om tot de 'Landlopers'. In 2024 volgt het vervolmakingstraject waarin cursisten hun stage doen in De Vroente en bij andere educatieve partners in en rond het Grenspark. Een veelbelovende groep enthousiaste natuurgidsen in spé!

Groepsfoto natuurgidsen in spé 2023

Governance

De organisatiestructuur in 2023

De organisatiestructuur is in 2023 ongewijzigd gebleven. De stuurgroep had 5 geplande vergadermomenten. De Bijzondere Commissie is in 2023 6 keer bij elkaar gekomen. Dit omvat het reguliere overleg, alsook een extra bijeenkomst met betrekking tot de kandidatuur tot Nationaal Park.

Per 1 juni 2023 namen we afscheid van Ignace Ledegen, de medewerker Natuur die zich 21 jaar ten volle heeft ingezet voor het Grenspark. Een welgemeende dank aan Ignace voor zijn inzet al die jaren.

Afscheidsreceptie Ignace Ledegen – juni 2023

Financiering

De werking van het Grenspark blijft in grote mate afhankelijk van de financiering van de Vlaamse Overheid. Daarnaast zijn er de bijdragen van partners die jaarlijks voor financiering zorgen. Een belangrijk onderdeel van de financiering is gebaseerd op projectsubsidies. De subsidies van de Nederlandse Rijksoverheid in het kader van de Nieuwe Standaard Nationale Parken, is daarbij van belang. In het kader van dit project is er ook extra cofinanciering van partners in de vorm van inzet van mankracht of in de vorm van externe kosten die door partners worden voorzien. Daarnaast is er ook een extra cofinanciering van de Haven van Antwerpen en de Provincie Antwerpen. Van de Vlaamse Gemeenschap hebben we ook subsidie ontvangen voor het opmaken van het masterplan Nationaal Park.

Het Interreg Canape project werd in 2022 afgerond. De financiering voor dit project mochten we in 2023 ontvangen. De Provincie Noord Brabant voorzag nog subsidies in het kader van de monitoring van de kamsalamander, GGA Brabantse Wal en voor het project 'Aanleg fosfaatzuivering Steertse Heide'. Ook werd er een nieuw Interreg NWE project opgestart, het project MONA waarvoor we reeds een voorschot mochten ontvangen.

Oprichting iVZW

In 2023 heeft Grenspark Kalmthoutse Heide aanzienlijke vooruitgang geboekt in de herstructurering van haar bestuur, met name in de verkenning en implementatie van een nieuwe rechtsvorm als een Internationale Vereniging Zonder Winstoogmerk (iVZW). Het proces omvatte een grondige beoordeling van geschikte juridische structuren, wat leidde tot de keuze voor de iVZW vanwege haar internationale reikwijdte en flexibiliteit.

Om de iVZW concreet in te vullen is sinds augustus 2023 een expertgroep samengeroepen met vertegenwoordiging vanuit de partners. Belangrijke discussies gingen over het organisatieontwerp, de balans in vertegenwoordiging en besluitvormingsprocessen, om ervoor te zorgen dat de diverse belangen van stakeholders, waaronder publieke, private en niet-gouvernementele entiteiten, werden overwogen. Deze herstructurering is gericht op het verbeteren van samenwerking, efficiëntie in besluitvorming en de capaciteit van het park om effectief en efficiënt samen te werken aan het beschermen en verbeteren van de natuurkwaliteit.

De expertgroep is vijf keer samengekomen onder begeleiding van de Universiteit Maastricht – ITEM, met specialisatie in samenwerking over landsgrenzen heen.

Communicatiemonitor

In 2023 heeft Grenspark Kalmthoutse Heide zich actief ingezet om haar bezoekers te informeren, sensibiliseren en betrekken via doelgroepgerichte communicatie en verschillende media. Per kwartaal werd een communicatiemonitor opgemaakt met statistieken en hoogtepunten met betrekking tot externe communicatie. Deze werden gedeeld met de leden van Stuurgroep en Bijzondere Commissie.

Digitale nieuwsbrief Wissels

De digitale nieuwsbrief Wissels is voor veel volgers van Grenspark een eerste bron voor informatie over projecten, natuur en activiteiten. In 2023 werd er maandelijks een digitale nieuwsbrief verzonden, in kwartaal 4 bereikte deze nieuwsbrief maar liefst 2.794 abonnees. Een stijging van 353 abonnees ten opzichte van het laatste kwartaal in 2022.

[Wissels december 2023 - Fijne feestdagen vanuit Grenspark Kalmthoutse Heide](#)

[Wissels november 2023 - Een schilderachtig landschap](#)

[Wissels oktober 2023 - Dag van de Stilte](#)

[Wissels september 2023 - Verhalen van Heide & Verre: op insectensafari met Jonas en Mila](#)

[Wissels augustus 2023 - Heide in bloei: een zee van paars](#)

[Wissels juli 2023 - Eerste struikhei stilaan in bloei](#)

[Wissels juni 2023 - Bedankt, Ignace!](#)

[Wissels mei - 2023 - European Day of Parks](#)

[Wissels april - 2023 - Europa investeert in modal shift voor bezoek aan Grenspark](#)

[Wissels maart - 2023 - Bijeenkomst Gastheren van het Grenspark](#)

[Wissels februari - 2023 - Week van de vrijwilliger](#)

[Wissels januari - 2023 - Verhalen gezocht van Heide en Verre](#)

MTB-nieuwsbrief

De MTB-nieuwsbrief bevat informatie en nieuws over de 4 MTB singletracks aan Nederlandse zijde van Grenspark Kalmthoutse Heide. Eind 2023 telt de nieuwsbrief 3.755 abonnees. In oktober 2023 werd een [nieuwsbrief](#) verzonden met nieuws over de routes en om de abonnees te herinneren aan de verlenging van hun jaargignet. Deze nieuwsbrief bevatte ook een uitnodiging voor het Dig & Ride Event dat plaatsvond op zaterdag 2 december.

Nieuwsbrief Kandidatuur Nationaal Park Vlaanderen

In het jaar 2023 werden twee nieuwsbrieven verstuurd naar de abonnees van de specifieke nieuwsbrief rond het traject Kandidaat Nationaal Park Vlaanderen. De nieuwsbrief bevat informatie, feiten, interviews, ... over de stand van zaken omtrent het masterplanproces van de kandidatuur Nationaal Park. De nieuwsbrieven werden verstuurd naar alle rechtstreekse betrokkenen bij het proces en geïnteresseerden. In 2023 zijn 404 personen geabonneerd op de nieuwsbrief. Vanwege de beslissing van de Bijzondere Commissie in mei 2023 om geen kandidatuur in te dienen, zijn hierna geen nieuwsbrieven meer verstuurd omtrent dit proces.

[Februari – Erfgoed als belangrijke bouwsteen in de samenwerking rond een Nationaal Park](#)

[April – Gemeenten en partners buigen zich over Masterplan Nationaal Park](#)

Website

De website werd ook in 2023 druk bezocht. Met 93.000 gebruikers in 2023 blijft de website daarmee nog steeds het informatiekanaal met het meeste bereik. De meest geraadpleegde pagina's bevatten informatie over wandelpaden en mountainbiken. In totaal werden 29 nieuwsberichten gedeeld op de website.

Sociale Media

In 2023 werd er sterk ingezet op interactie en betrokkenheid via sociale media. Zeker de erfgoedcampagne 'Verhalen van Heide en verre' zorgde voor veel betrokkenheid met onze volgers en lokte veel positieve reacties uit bij omwonenden.

Facebook

In 2023 haalde het Facebookaccount een bereik van 117.552 accounts. Er werden in totaal 73 berichten gepubliceerd. In kwartaal 4 van 2023 telt het Facebookprofiel 4.400 volgers. Het populairste bericht met het meeste bereik was een fotoreeks van de purperen heide in bloei.

© Ronny Brits - heide in bloei

Instagram

Het Instagram account van Grenspark Kalmthoutse Heide telde in 2023 2.500 volgers. Het account had een totaal bereik van 6.400 bezoekers. Het bericht met het meeste bereik (2.900 weergaven) was een filmpje uit de campagne 'verhalen van heide en verre'.

LinkedIn

Eind 2023 telt het LinkedIn kanaal 394 volgers.

YouTube

In 2023 werden 5 nieuwe filmpjes toegevoegd aan het YouTube kanaal www.youtube.com/@grensparkkalmthoutseheide. Deze filmpjes kaderen in de campagne 'Verhalen van heide verre'. Het YouTube kanaal haalde dit jaar 2.030 weergaven en een kijktijd van 50,1 uren. Het meest bekeken filmpje is dat over herder Frank de Roover met een totaal van 626 weergaven. Het platform telt 18 abonnees.

Omgang met de pers

De redactionele aandacht in landelijke en regionale kranten en recreatieve tijdschriften laten elk jaar een duidelijke stijging zien ten opzichte van voorgaande jaren. Journalisten weten het Grenspark zonder moeite te vinden. Contacten met de Vlaamse Gazet van Antwerpen, Het Nieuwsblad, Het Laatste Nieuws, de Woensdrechtse Bode, BN/DeStem, EOS, Halsterse Zuidwestkrant en de Provinciale Zeeuwse Courant zijn frequent. Volgende artikelen kwamen zo in de pers:

Januari

- Ga mee op natuurexcursie bij de Staartse Duinen
- Veel interesse voor wolvenwandeling
- Groenrand blij met erkenning van Antitankgracht als drager van klimaatgordel
- Met IVN naar de natuurontwikkeling bij Kleine Meer kijken
- Landbouwers protesteren tegen kandidatuur Nationaal Park
- Boeren rukken op naar Brasschaat, zijn niet blij met erkenning natuurgebied Kalmthoutse Heide
- Ruim 100 tractoren in Brasschaat tegen Nationaal Park

Februari

- Landschappen van het Grenspark
- Natuurexcursie naar Kortenhoeff
- Voor- en tegenstanders over Kalmthoutse Heide als Nationaal Park
- Woensdrecht staat paraat voor bestrijding natuurbranden
- Spechten spotten op de Kalmthoutse Heide
- Wandelpad Duin in Grenspark zoekt peter of meter

Maart

- Louis Verpraet, pionier natuureservaat Kalmthoutse Heide overleden
- Brecht wil geen deel uitmaken van Nationaal Park Kalmthoutse Heide
- Brechtse uitstap belemmert kandidatuur NP niet
- Is er in Vlaanderen wel ruimte voor een Nationaal Park?
- Europese sprekers kunnen boeren niet sussen over Grenspark Kalmthoutse Heide
- Grenspark KH klaar met masterplan en officiële kandidatuur, boeren lang niet gerustgesteld
- Nieuw masterplan om van GKH een nationaal park te maken blijft op verzet rekenen
- Grenspark Kalmthoutse Heide stelt masterplan Nationaal Park voor
- Landeigenaar Sophie Van Hoeck Lamorinière niet akkoord met masterplan Grenspark

April

- Van Heide tot Hoeve
- Vlaamse regering keurt parkendecreet goed
- Na Brecht kan ook Wuustwezel zich niet vinden in plannen voor NP
- Masterplan NP gereed, Industriepark Bosduin omringd door NP
- Demir: Vlaamse parken zijn geen bedreiging maar net grote kans voor economie en landbouw
- N-VA & CD&V botsen over benoeming Nationale Parken
- Ook Essen trekt zich terug uit Nationaal Park
- Agentschap Natuur & Bos wil waterhuishouding van De Markgraaf aanpakken
- Ook Stabroek zegt nee tegen kandidatuur NP van Grenspark Kalmthoutse Heide
- Brasschaat steunt kandidatuur Nationaal Park
- Lokaal bestuur Kalmthout ziet Nationaal Park voorlopig ook niet zitten
- Men liegt en zaait angst, met erkenning Nationale Parken botsen natuur en landbouw

Mei

- Groenrand doet ultieme poging om gemeenten te overtuigen van Nationaal Park
- Woensdrecht ziet voorlopig geen heil in Nationaal Park
- Grenspark Kalmthoutse Heide stelt zich geen kandidaat om Nationaal Park te worden
- Eensgezindheid over sterk samenwerkingsverband Grenspark Kalmthoutse Heide
- Geen Nationaal Park, geen centen. Ongerustheid over toekomst Grenspark

Juni

- Grote bosbrand bij Woensdrecht
- Vrijwilligers turen uren naar vuren op Kalmthoutse Heide
- Door aanhoudende droogte is het alle hens aan dek op de Kalmthoutse Heide
- De grote keizerlibel gespot

Juli

- Brandtoren op de Kalmthoutse Heide krijgt camera met artificiële intelligentie
- Al 5000 mountainbikers kochten een vignet

Augustus

- De Kalmthoutse Heide kleurt op zijn mooist
- Mooiste tijd voor bezoek aan de Kalmthoutse Heide
- Op wandel met kids, een tocht door de natuur op de Kalmthoutse Heide
- Nieuw probleempje voor aanleg fietspaden langs Putsesteenweg
- Waarom is stikstof een probleem voor de Brabantse Wal maar spreekt er niemand over de Kalmthoutse Heide

September

- Wolvin Emma vestigt zich in het noorden van Antwerpen
- Grootgrondbezitters als Van Thillo tonen weinig ambitie voor natuur
- Extra parkeerplaatsen voor mobilhomes aan Kalmthoutse Heide
- Zo moet de Brabantse Wal weer openbloeien: ecologen gaan op hun knieën voor de rugstreeppad
- Wandel van berg naar berg in de Kriekelareduinen
- Woensdrecht vreest voor klap toerisme na sluiting brasserie Abdijbos

Oktober

- Gratis wandelexcursie KNNV
- Geen Nationaal Park, geen centen
- Snelle heropening brasserie Abdijbos onwaarschijnlijk

November

- Zeldzame boomarter floreert in het bosrijke Groenrand
- Groen licht voor plannen fietspaden tegen Kalmthoutse Heide

December

- Ontdek onze Groenrand natuur – Kalmthoutse Heide
- Hevige regen is redding voor bedreigde amfibieën
- Wolvin Emma in regio Kalmthout heeft ‘touche’ van mannetje

In het zicht

De beste manier om de resultaten van het Grenspark kenbaar te maken, is door het naar buiten treden. Met plezier worden diverse gremia van geïnteresseerden in ons verhaal meegenomen:

2023

- 9 januari: Eerste les natuurgidsencursus – voorstelling Grenspark
- 10 januari: Adviescommissie Kalmthoutse Heide
- 11 januari: Kernteam Masterplan Nationaal Park
- 18 januari: Landbouwrraad Wuustwezel ikv Masterplan Nationaal Park
- 26 januari: Werkbank Masterplan Nationaal Park
- 30 januari: MTB – overleg Grenspark
- 31 januari: Gebiedsteam GG Brabantse Wal
- 1 februari: Bijzondere Commissie Grenspark
- 6 februari: Coördinatorenoverleg Nationale Parken - Brussel
- 10 februari: Coalitieteam Masterplan Nationaal Park
- 14 februari: Bijeenkomst Grondstrategie Provincie Noord-Brabant
- 16 februari: Stuurgroep Grenspark
- 16 februari: Prowater Workshop – Ecosystem Service quantification across borders
- 23 februari: SNP Coördinatoren overleg
- 28 februari: Kernteam Masterplan Nationaal Park
- 1 maart: Coalitieteam Masterplan Nationaal Park
- 10 maart: Beheerdersoverleg Grenspark
- 13 maart: SG GGB's KaNaPa's – Kandidaat Nationale Parken Provincie Antwerpen
- 15 maart: Overleg Natuurbranden Putte
- 16 maart: Bijzondere Commissie Grenspark
- 20 maart: Terugkomdag Grenspark gastheren en gidsen
- 22 maart: Coalitieteam Masterplan Nationaal Park
- 27 maart: College Stabroek ikv Masterplan Nationaal Park
- 27 maart: College Brasschaat ikv Masterplan Nationaal Park
- 4 april: Bijeenkomst GGA Brabantse Wal – Bergen Op Zoom
- 6 april: Extra SNP Coördinatorenoverleg NL
- 12 april: Bijeenkomst Input & Reflectie op BPLG – Brabantse Wal - Ossendrecht
- 21 april: Coalitieteam Masterplan Nationaal Park
- 21 april: Communicatiestrategie Vlaamse Parken
- 4 mei: Interreg NWE Mona Partner meeting
- 12 mei: Coalitieteam Masterplan Nationaal Park
- 17 mei: Bijzondere Commissie Grenspark

- 22 mei: werkgroep Communicatie breed publiek ikv Nationaal Park
- 24 mei: MTB- overleg
- 25 mei: SNP Coördinatorenoverleg NL
- 26 mei: klankbordgroep Grensoverschrijdende hydrologische studie
- 1 juni: Stuurgroep Grenspark
- 6 en 7 juni: Interreg NWE seminar approved projects – Lille
- 7 juni: bijeenkomst gebiedspartners GGA Brabantse Wal – Ossendrecht
- 12 juni: Using Nature as a guide Conference
- 15 juni: Bijzondere Commissie Grenspark
- 19 juni: Adviescommissie Kalmthoutse Heide – bezoek Steertse Heide
- 21 – 23 juni: Kick off meeting Interreg NWE Mona – Noord-Brabant
- 27 juni: Overleg nieuwe Expo over de Vroente
- 4 juli: Werkgroep Water Brabantse Wal
- 5 juli: opstart werkgroep MONA - gemeentes
- 12 juli: veldbezoek GGA Brabantse Wal - Ossendrecht
- 14 – 18 augustus: Junior Rangerkamp Grenspark
- 17 augustus: expertgroep oprichting nieuwe organisatievorm IVZW
- 19 augustus: uitstap Reptielenmonitoring Grenspark-RAVON-Staatsbosbeheer
- 12 september: expertgroep oprichting nieuwe organisatievorm IVZW
- 4 september: MTB overleg
- 6 september: Bijeenkomst gebiedspartners GGA Brabantse Wal – Bergen op Zoom
- 8 september: Burenoverleg BASF
- 12 september: Expertgroep oprichting nieuwe organisatievorm IVZW
- 13 september: Startbijeenkomst gebiedsgerichte stikstofdoorrekening gebieden
- 13 september: overleg gemeenten Interreg MONA
- 14 september: Stuurgroep Grenspark
- 18 september: Start-up meeting werkgroep MONA Grenspark
- 19 september: Werkgroep Water Brabantse Wal
- 20 september: overleg natuurbranden Kalmthout
- 21 september: overleg recreatieondernemers Woensdrecht
- 27 september: Veldbezoek GGA Brabantse Wal - Roosendaal
- 28 september: Bijzondere Commissie Grenspark
- 28 september: Webinar H3O De Voorkempen – nieuwe inzichten – toepassingen grondwatermodellen
- 2-6 oktober: Europarc Conference – Leeuwarden
- 9 oktober: Expertgroep oprichting nieuwe organisatievorm IVZW
- 10 oktober: MONA pilot Kick-off meeting Utrechtse Heuvelrug
- 12 oktober: Coördinatorenoverleg NP NL - Amersfoort
- 24 oktober: MTB overleg Grenspark
- 26 oktober: Masterclass communicatiestrategie Brussel
- 26 oktober: Programma Vitamine B kennissessie gebiedsgerichte aanpak Hoogerheide
- 6 november: Partner meeting MONA
- 6 november: Expertgroep oprichting nieuwe organisatievorm IVZW
- 9 november: Bijeenkomst Educatieve partners – Bergen op Zoom
- 14 november: Werkgroep Water Brabantse Wal
- 16 november: MONA research vergadering
- 16 november: Stuurgroep Grenspark
- 20 november: Terugkomdag Grenspark gastheren en natuurgidsen Ravenhof/Moretusbos
- 27 november: Overleg natuurbranden – Wageningen
- 28 november: Expertgroep IVZW
- 29 november: Natuurgidsencursus – Heide
- 29 november: Bijeenkomst gebiedspartners Brabantse Wal – Putte
- 30 november: beheerdersoverleg – Huijbergen
- 2 december: MTB Klusdag – Dig & Ride

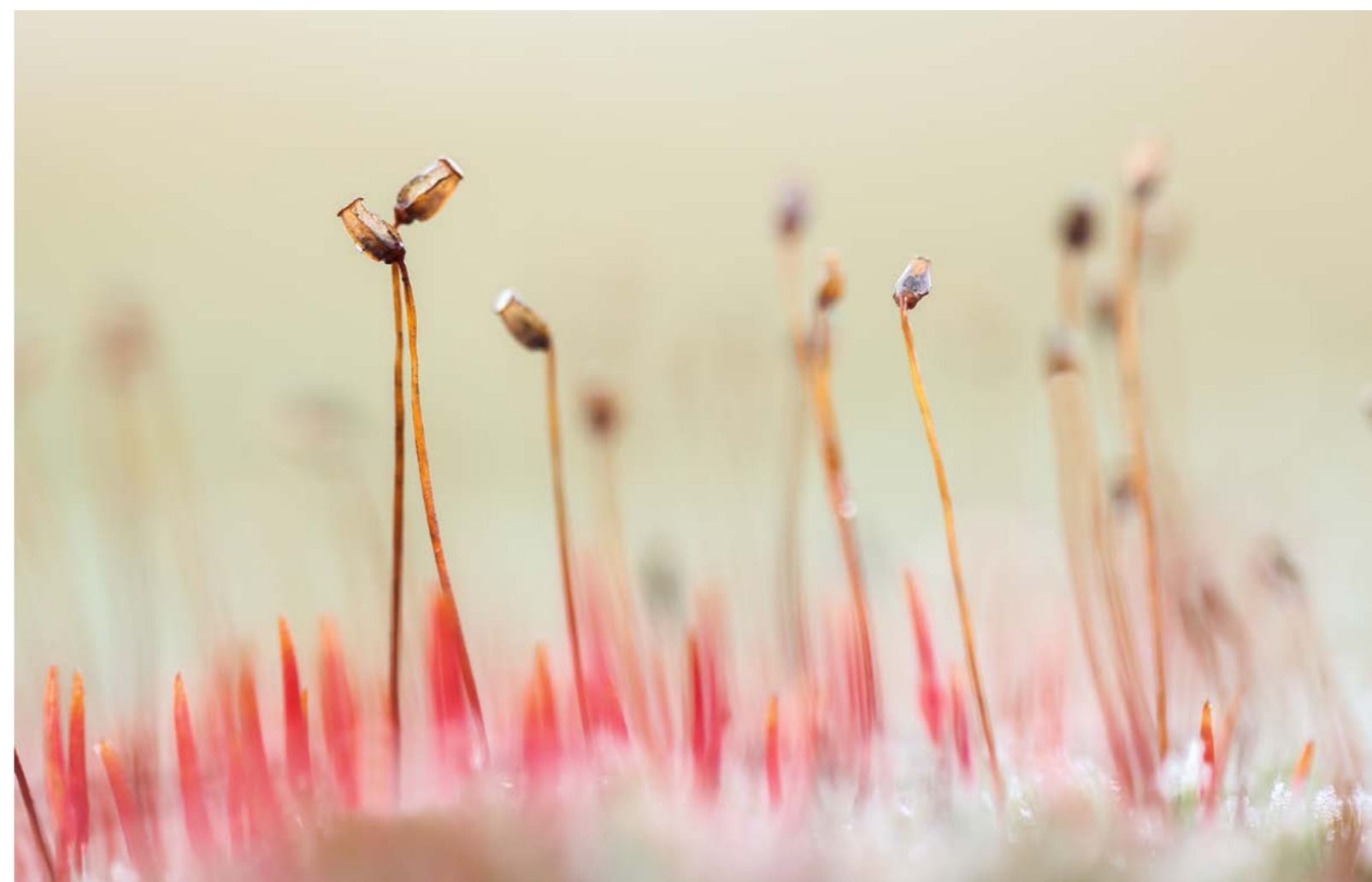
- 7 december: Bijzondere Commissie Grenspark
- 8 december: MONA communication meeting
- 8 december: Burenoverleg BASF
- 12 december: Educatiebijeenkomst Nationale Parken – Essen

Financiën in vogelvlucht

INKOMSTEN IN 2023: €548.339,46	
inkomsten bestaan o.a. uit:	
Inkomsten bestaan o.a. uit :	
Subsidie Vlaamse Overheid (Agentschap voor Natuur en Bos) 2023	
Bijdrage Evides 2023	
Subsidie RVO NLV – transitie Nationale Parken 2023	
Subsidie Natuur & Bos – Masterplan Nationale Parken	
Subsidie Havenbedrijf - Nationale Parken	
Subsidie Prov. Antwerpen – Nationale Parken	
Subsidie Brabantse Wal GGA	
Subsidie Interreg Canape project	
Subsidie Interreg NWE Mona project	
Bijdragen 4 gemeenten + Waterschap Brabantse Delta, Terreinbeheerders en Defensie	
Inkomsten verdienmodellen, monitoring, Junior Rangers en overige inkomsten	
Vrijval reserveringen 2022	

UITGAVEN IN 2023	
Management	€ 357.301,52
Versterken natuurwaarden en kernkwaliteiten	€ 19.366,06
Versterken recreatieve waarden en beleving	€ 190,00
Algemene projecten	€ 82.674,39
Reservering van niet opgebruikte	
voorzieningen overgeheveld naar 2024	€ 70.000,00
Totaal incl. reserveringen:	€ 529.531,97

De jaarrekening 2022 wordt afgesloten met een licht positief resultaat van **€ 18.807,49**. Dit bedrag wordt bij het eigen vermogen van het Grenspark geteld. Hiermee komt het eigen vermogen op 31 december 2023 op een resultaat van € 283.967,06. De eindafrekening van het bestedingenplan 2023 vond plaats per 31/12/2023.

© Jo Meul

Samenstelling Bijzondere Commissie per 31-12-2023.

Dhr. M. Groffen	Voorzitter
Dhr. D. Artois	Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Monumenten Landschappen
Dhr. M. Huijbregts	DGW&T, Ministerie Defensie
Dhr. L. Jacobs	Burgemeester Gemeente Kalmthout
Dhr. G. Van Tichelt	Burgemeester Gemeente Essen
Dhr. R. Frans	Burgemeester Gemeente Stabroek
Dhr. C. Geeraerts	Voorzitter Distr. Raad Berendrecht-Zandvliet-Lillo
Dhr. J. van Agtmaal	Wethouder Gemeente Woensdrecht
Dhr. D. Josten	Agentschap voor Natuur en Bos
Dhr. J. Van den Hout	Staatsbosbeheer
Dhr. W. Ibens	Natuurpunt
Mw. D. Willemse	Vereniging Natuurmonumenten
Dhr. L. Van Craen	Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling Water
Dhr. J. B. Cogels	Grote Eigenaren Nederland
Mw. N. Vanreeth	Grote Eigenaren Vlaanderen
Dhr. J. van Dongen	Kleine Eigenaren Nederland
Dhr. B. Stokmans	Kleine eigenaren Vlaanderen
Mw. K. van den Berg	Waterschap Brabantse Delta
Dhr. E. Poulus	Evides

Adviseurs en parkorganisatie	
Dhr. H. Mooren	Secretariaat-Generaal Benelux Economische Unie
Dhr. J. Weverbergh	Grenspark coördinator
Dhr. R. Delvaux	Grenspark medewerker

Agendaleden	
Dhr. G. De Blust	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
Dhr. J. Hermans	Agentschap voor Natuur en Bos
Dhr. S. Avontuur	Waterschap Brabantse Delta
Mw. N. Rijdsijk	Waterschap Brabantse Delta
Dhr. A. Goorden	Staatsbosbeheer
Dhr. R. Daelemans	Gemeente Stabroek
Dhr. M. Konings	Gemeente Kalmthout
Mw. S. Van Aert	Gemeente Essen
Mw. M. van den Berg	Gemeente Woensdrecht
Dhr. J. Willemsen	Evides
Dhr. K. Meesters	District Raad Berendrecht-Zandvliet-Lillo
Dhr. R. Vriends	Natuurmonumenten
Dhr. S. Versweyveld	Natuurpunt
Mw. A. Westerveen	IVN
N.B. BENEKO is via haar voorzitter, dhr. G. Van Tichelt, vertegenwoordigd	

Samenstelling Stuurgroep per 31-12-2023.

Dhr. M. Groffen	Voorzitter
Dhr. J. Weverbergh	coördinator Grenspark
Dhr. H. Mooren	Secretariaat-Generaal Benelux Economische Unie
Dhr. M. Huijbregts	Rijksoverheid
Mw. K. van Laer	Provincie Antwerpen
Mw. M. van den Berg	Gemeente Woensdrecht
Dhr. R. Meijer	Gemeente Woensdrecht
Dhr. M. Konings	Gemeente Kalmthout
Dhr. R. Daelemans	Gemeente Stabroek
Mw. S. Van Aert	Gemeente Essen
Mw. N. Rijsdijk	Waterschap Brabantse Delta
Dhr. S. Avontuur	Waterschap Brabantse Delta
Dhr. F. Naedts	Natuurpunt
Dhr. R. Vriends	Vereniging Natuurmonumenten
Mw. E. Langbroek	Staatsbosbeheer
Mw. F. Plasschaert	Agentschap voor Natuur en Bos
Dhr. L. van Craen	VMM
Mw. M. Hulshof	Evides
Mw. S. Regniers	Departement Omgeving, De Vroente
Dhr. J.B. Cogels	Particulier
Dhr. A. Vos	Particulier/adviseur
Dhr. J. van Dongen	Particulier
Dhr. S. Nelen	Particulier
Dhr. J. Van Mierlo	Particulier
Dhr. H. van Lommel	Bosgroep Zuid NL
Dhr. T. Hamans	Landbouwraad Essen
Mw. Lia Van Wezel	Landbouwraad Kalmthout
Mw. S. Janssens	Grenspark medewerker

Secretariaat en Management

Dhr. Jan Weverbergh	Coördinator
Mw. M. Wyckmans	Medewerker
Dhr. R. Delvaux	Medewerker
Mw. S. Janssens	Medewerker

Publicatielijst

Titel	Auteur	Opleidingsinstituut/ onderzoeksbureau	publicatiejaar
Rapport: Broedvogels KH: De Nol, Stappersven, Boterbergen, De Ster en De Markgraaf	Rudi Delvaux/Bram Vogels	Grenspark	2023
Rapport: Kamsalamander monitoring	Alexander Cannaerts	UA/Grenspark	2023
Rapport: Heivlinder monitoring	Björn Hendrickx	UA/Grenspark	2023
Herdruk boek Landschapsbiografie 'Kalmthoutse Heide en omstreken'	Shera van den Wittenboer en Arjen Venema/ Guy Heutz	Strootman Landschapsarchitecten/ Hesselteer	2023
Herdruk bezoekerskaart Grenspark	Grenspark	Grenspark	2023
Herdruk folder Mountainbike	Grenspark	Grenspark	2023
Rapport: Monitoring van waterwantsen in het Moerken	Vera Vandenbulcke en Gerrit Groeneweg	Grenspark	2023

Foto Grenspark: monitoring amfibieën

Foto: Jo Meul

Grenspark Kalmthoutse Heide

www.grensparkkalmthoutseheide.com